

Medicina populară

XXXV. DE SPĂRIET

Copiii mici, cînd văd bătăi, vucle, urși, etc. se îmbolnăvesc de spăriet. Boala aceasta face pe copil năuc, sturlubatic, și rău ; noaptea sare prin somn, tresare, buiguesțe, sare jos din pat, lipă, strigă, cere ajutor, se vaetă și face fel de fel de comedi.

De spăriet scapă cu greu copilul. Numai cu desclutece și cu alte bongoasă poate copilul scapa. Cel mai bun leac însă e facerea păpușei de spăriet.

Fată cum se face acea păpușă : să culege pe ascuns, de la 3 case, unde nu-s copii și unde-s gospodari curaji, nepreminiți (adecă unde nu-s însurați un flacău e'o vadantă), 3 petice de prin gunoae. Din ele se face o păpușă în chipul celor cu care se joacă copiii: cu mîni, cu picioare, capete, și se ascunde în horn. Noaptea, după ce bolnavul s'a culcat, se ia păpușa, se aprinde și se afumă cel bolnav zicindu-se :

„Cum arde păpușa și cum fuge fumul, așa să fugă și să ardă boala lui X, și el să rămie curat, luminat, cum D-zeu sfintu l-o lasat.”

Lucrul acesta se face în 3 seri, cite de 3 ori. În urmă

păpuşa se îngroapă în răscrucele drumului, zicîndu-se de 3 ori: «nu îngrop păpuşa, ci îngrop boala lui X, şi el să rămie curat, luminat, cum D-zeu sfîntu l-o lasat».

De spăriet sînt şi descîntece: n-am putut culege însă nici unul, căci babele să tem să nu vie boala pe ele. Ele presupun că *spaima* e produsă de necuratul, şi spunînd descîntecele, se tem de el şi de lipsa de leac.

XXXVI. PUŞCHELELE

Puşchelele sînt nişte beşicuţi dureroase ce se fac pe dungele limbii de cătră părăţii obrazului. Ele să tămăduie prin următoarea întrebare ce trebuie s-o facă mezinul celui bolnav de puşchea:

—Ce ai pe limbă ?

—O Puşchea.

—Ptiu, amu să chee !

Puşchelele se fac din cauza blăstămurilor celor răi la gură; numai ce-i auzi blăstămînd: „Puşchele pe limbă-ţi cît bulughenele”. *caţ coada topor*

XXXVII. ZĂBELELE

Zăbelele sînt nişte hube ce se fac la unghiurile gurei. Ele sînt dureroase şi urite; de ele te umpli de la un *Zăhălos*, cînd bei apă ori mininci dintr'o lingură cu el, ori cînd dai prin gură cu zăbelele calului. De zăbele scapi dacă le freci cu gura cămeşii ori cu coada părului unei femei de 3 ori, în cruciş.

XXXVIII. CIUMURLUEALA

Ciumurlueala constă în o slăbăciune a trupului, provenită dintr'o muncă forţată sau dintr'o beţie năstruşnică ce

ține 3-4 zile de a-rindul. Omul ciumurluit are trupul greoi, un fel de amortire a încheiturilor, o greutate la inimă, o durere de cap și veșnic cască de somn. Dacă nu te cauți în pripă, ciumurlueala degenerază în alte boli primejdioase.

De ciumurlueală scapi prin frecături cu mujdei și oțet. Dacă ciumurlueala provine din munca necumpătată, ia usturoi, fă mujdei, pune oțet, încălzește-l puțin și pune pe cine-va să te frece zdravăn; după asta bea o litră de vin vechi ferit c-o lecuță de chiperiu.

Dacă ciumurlueala provine din beție, apoi ține minte că: «Cui cu cui se scoate». — Ia o litră de rachiu, pune în el zahar, ferbe-l bine, pune și puțin chiperiu și încetu și se va lumina înaintea ochilor și durerea din trup va fugi în grabă.

XXXIX. INSOMNIA (lipsa de somn).

Copiii mici sufer mult de lipsa de somn. Aceasta provine din furatul somnului. Somnul se fură lesne. Când vine cine-va și-ți ia foc împrumut, de nu lasă somn, copilul mic nu va dormi ușor. Când o femeie străină vine cu copil mic la alta, și-și culcă copilul său în albia ori leagănul altui copil, copilul străin a furat somnul copilului de gazdă. Când sârui copilul și el doarme, îi fură somnul. Când intri în casa lehuzei, trebuie să leși ceva, că altfel somnul noului născut merge cu tine. Somnul copiilor să fură și din departare, de babe, când mamele n-au grijă de-a astupa fereștele unde doarme copilul. Copilul ce zace de insomnie, veșnic plinge, geme și în una se trudește să adoarmă și nu poate. Unele mame, pe lină descintecul de adusul somnului, îi mai fac scăldători și cu capete de mac, reușind prin așa mijloc a face pe copii să se mai aciueze.

XL. DE URSITĂ

Multe din femeile de țară se bolnăvesc *de ursită*; unele din ele se bolnăvesc de moarte și mor în dureri îngrozitoare, în junghiuri, dacă nu cheamă vr'o mătușă să-i desfacă de ursită, de făcătură. -De ursită își fac fețele bătrine ce nu se mai pot mărita și care ochind pe vre unul din gospodarii frumoși și buni, încep cu farmece a-l nau-ci capul, a-l baga ochii în ulcior ca să nu vadă, iar pe femeea sa, *brin bongoase*, o omoară. Femeea omului atunci moare *de ursită* iar fata bătrână și-a făcut *pe ursita*.

Descintecile de ursită se mai spun: cele cu care se face pe ursită greu de tot le poți capata, căci coprinde în ele farmece și doftorii, ce babele în ruptul capului nu le spun.

Baba sapă la rădăcinele copacilor și găsind cîte o broască, ori altă lighioac, o descintă plină o omoară, și murind broasca, în dureri și în chinuri ne mai auzite moare și nevasta omului, ce i se face de ursită.

De această boală nevasta nu poate scapa de cît descintîndu-i-se în apă de la moară luată din stropii ce sar din roșile morei cînd moara macină, luată plină a nu răsări soarele, fără să te vadă cine-va și negrăind cu uimene.

În acea apă se descintă cu un cuțit ascuțit zicînd:

»Hoci vacă neagră poneagră, hoci înapoi, hoci de la casa lui Ion, de la masa lui, hoci de la focul lui, din tînda lui, din toate lucrurile și gospodăria lui; duceți-vă din vad în vad pe capu cui v-o mînat; hoci înapoi, că de nu hoci, furei de becîu prin cap bate-ți-voi, și pe ochi scoate-le-voi; pe gură bate-le-voi pe chept scoate-le-voi pînă ce-ți rămînea numai cît un fir de mac, în patru despical, peste mări aruncat, iar Dochîța să rămîie curată, luminală cum D zeu sfîntu o lasat, ca soarele în sînin, amin.»

Descintecul se zice de trei ori, și din apa descintată se bea tot de trei ori și se spală cu ea pe unde se simte durerea; restul se zvirle pe-o apă curgătoare.

XLI. FAPTUL

Faptul orî *făcătura* e o boală ce se dă unor anumiți oameni de ibovnicele lor, sau de dușmani. El poate cădea pe om, pe copil, pe cine, pe vite în sfârșit, căci faptul se aruncă în calca celui descîntat a cădea pe capul lui ; și dacă norocul îl ferește de primejdia asta. făcătura cade pe capul unei alte vietăți, care dacă nu se caută, piere. Cine calcă întâi în descintece zvirlite de babe, pe acela să ia faptul.

Cel bolnav de fapt are o mulțime de bube pe trup, ce-l aduc durere și neputința de-a umbla.

Dacă nu se caută în pripă, faptul se învechește și omul poate muri.

De fapt nu-ți trece de cit descîntindu-ți. Eată ce face băba spre a te scapa de fapt :

Ia un vas cu apă neîncepută și descîntă în el cu un cuțit. zicînd :

• De-î făcut lui Ion de barbat, eu îi desfac, de-î făcut de femeie, eu îi desfac; de-i este făcut de fata mare, eu îi desfac ; de-i este făcut de vre-o vecină a lui, eu îi desfac ; de-i este făcut de țigancă, eu îi desfac ; de-i este făcut cu apă de lopilă, eu îi desfac ; de-i este făcut cu apă de sîntină, eu îi desfac ; de-i este făcut cu *mătrăguna sorocită*, eu îi desfac ; de-î făcut cu lucru rău, eu îi desfac ; de-î făcut cu țărână din mormînt, eu îi desfac. și nu întorc cringă și pămîntu, ci întorc faptu și aruncătura și asvirilitura, ca să rămie ele numai cît un fir de mac în patru despîcat, peste mare aruncat, și Ion să rămie curat, luminat cum Maica Precista l-o lasat, că soarele în sînîn, amin.

• De-î făcut cu vacă albă, eu îi desfac ; de-i făcut cu vacă roșie, eu îi desfac ; de-i făcut cu 99 de vaci, eu îi desfac, și nu întorc datu, ci fac să rămie dătătura. făcătura numai cît un fir de mac în patru despîcat, peste mare aruncat, ca Ion să rămie curat și luminat cum D-zeu sfîntu l-o lasat, ca soarele în senin amin.

• Cel ce i-o făcut c'o mină, eu îi desfac cu două: cel ce

i-o făcut cu două mîni, eî îi desfac cu trei ; cel ce i-o făcut cu trei mîni, eî îi desfac cu patru ; cel ce i-o făcut cu patru mîni, eî îi desfac cu cinci ; cel ce i-o făcut cu cinci mîni, eî îi desfac cu șese : cel ce i-o făcut cu șese mîni, eî îi desfac cu șapte ; cel ce i-o făcut cu șapte, eî îi desfac cu opt ; cel ce i-o făcut cu opt mîni, eî îi desfac cu nouă.

„Cel ce i-o făcut de nouă ani, eî îi desfac de opt ; cel ce i-o făcut de opt ani, eî îi desfac de șapte : cel ce i-o făcut de șapte ani, eî îi desfac de șese ; cel ce i-o făcut de șese ani, eî îi desfac de cinci ; cel ce i-o făcut de cinci ani, eî îi desfac de patru ; cel ce i-o făcut de 5 ani, eî îi desfac de patru : cel ce i-o făcut de patru ani eî îi desfac de trei ; cel ce i-o făcut de trei ani, eî îi desfac de doi ; cel ce i-o făcut de doi ani, eî îi desfac de unu și nu întorc crîngu și pămîntu, ci dătătura și făcătura ca să rămie Ion curat, luminat, cum Maria Precista l-o lasat, ca soarele în senin, amin.

«Eși dătătură și făcătură de la casa lui Ion, din masa lui, din cofa lui, din toată gospodăria lui și să rămîi numai cit un fir de mac în patru despîcat, peste mari și țări aruncat, iar dumnealui să rămie curat, luminat cum D-zeu sfîntu l-o lasat, ca soarele din sînin, amin.»

Apa poate fi luată și din stropii de la moară. Faptul e de 99 de feluri. Descîntătoarea de la care am cules acest leac, e o babă de mai bine de 100 ani. Cu greu mi-a spus descîntecul de mai sus, temîndu-se să nu-și peardă leacul. Numai cu o bucată de franc i-am dezlegat limba, și după ce i-am spus că eu n'am nevoie se descînt nimănuî. Dof-torea aceasta o numesc Brăștenarii : *Baba Ana*.

M. LUPESCU

Cîntece

206.

Frundzi verdi di pasat
 In poarti la Taligrad
 Un voinic *înflălat*
 Si sfadē cu maici-sa :
 Si-i dei pi soru-sa,
 —Măi voinici *înflălati*
 Uni'n lumi si măi poati
 Si si iei sor' cu frati,
 Si faci'n lumi pacati ? !
 El din gur-aşē o dzis:
 —Sori, sori sorioari,
 Ţipi naframa'n kilii.
 Hai cu mini'n cununii.
 —Ieu naframa oiū Ţipa,
 Daci mni-i aduci-aşa :
 Sînta lunî,
 Nuni buni:
 Sfintu soari,
 Socru mari:
 Lucefiri vătăjăi,
 Stelili druşcuŢili.
 El afarî c-o eşit
 Si din gur-o *fişciit*.
 Tăti-acelea c-o vinit.
 Ş-apu'n casî c-o intrat
 Si din gur-o cuvîntat :
 —Sori, sori sorioari
 Ţipi naframa'n kilii
 Hai cu mini'n cununii.
 -Ieu naframă oiū Ţipa.
 Dacă mni-i măi faci-aşa:
 Pod di-argint

Pi su pămînt.
 Pod di-arami
 Pisti vami.
 El afarî c-o eşit
 Si din *bghejuciu o pocnit*,
 Tăti-acelea s-o făcut.
 Ş-apu'n casî c-o intrat
 Si din gur-o cuvîntat:
 —Sori, sori, sorioari,
 Ţipi naframa'n kilii
 Hai cu mini'n cununii.
 E naframa o Ţipat.
 Lacrimi ca bob-o varşat.
 La cununii-o plecat.
 Cin in biseric-o 'ntrat,
 SfinŢi tăŢ o lacramat,
 Icoanili o pkicat,
 Lumănărili s-o stins,
 Maica Domnului o plins!
 Da icoana Precisti
 Din fundu bisărici :
 -«Noi pi cîŢi am cununat
 Icoanili n-o pkicat:
 Lumănări ci nu s-o stins,
 Maica Precista n-o plins!»
 I-amîndoî c-o audzit.
 Afari ci mni-o eşit,
 Ş-amîndoî c-o 'nebunit.
 FraŢi lor cîn o vădzut.
 Dupi dinşi o eşit.
 Da fratili cel mai mari,
 O scos puşca dintri armi;
 Fratili cel mnijlociū,
 O scos pkistolu di su briū;

Da frații cel mai mic :
 — Ia stați frați,
 Mai stați,
 Nu dați,
 Ci i-amîndoi o fost dați 7]

(Auzit în Cotirgaș, Suceava)

I. Teodorescu

207.

Măi barbate fi cuminte
 la coasa și fă nainte,
 Și cosește cinepa;
 Ș'o cosește de suscior
 Să rămie de-un fuor.
 Măi bărbate fi cuminte:
 la cinepa și mi-o vinde,
 Și mi-o vinde fără preț
 Că eu luna nu iucrez,
 Marța-i zi de sărbătoare,
 Mercurea-i de fată mare,
 Joia-i rău de dobitoace,
 Vinerea cine mai toarce?
 Simbătă e de lăut,
 Dumineca de petrecut
 Și la crîsmă de hăut.

208.

Cite sete-s la strinsura
 Toate stau cu pipa'ngură.
 Ese dracu de sub rî-ă ;
 Și le-aprinde foc în pipă.
 Numai una mai bătrînă
 A s'o dăm haltă la stînă,
 Sa-l punem zgardă de fer
 S'o dăm cu cini la zăr.

209.

Cînd eram copilaș mic
 Aveam semne de voinic:
 Cînd eram de șăs: ai
 Furam boi și furam cai,
 Furam calul Statului
 Tot din fundul grajdului;
 Tata mă căta la curte,
 Eu eram cu murgu'n munte
 Tata mă căta acasă.
 Eu la crîsmă după masă
 Număram galbeni pe masă

Culose din Farcusa [Suceava].

T. Daniilescu.
 210.

Frunză verde alămie
 Mă sui în deal la vie
 Ma uita-lu pe slobozie :
 Văzu-i casele pustie ;
 Numai una nu-i pustie
 Ș'acea-i cîntălarie
 Unde stau domni și scrie.
 Și scrie al cațunie
 Pe trei coale de hărtie.
 Da-u-ar D-zeu o ceață
 Să ardă cazarma'n fața

7] O fost dați în dragoste — îndrăgiți !

Unde stau domnişi 'nvaţă:
 Da-u-ar D-zeu un vînt
 Sa ardă cazarma 'n fund
 Unde stau domni şi tund:
 Da-u-ar D-zeu un foc
 Să ardă cazarma 'n dos
 Unde stau domni şi cos.
 -Mă duc malcă să mă scriu.
 -Nu te duce fiul maicei
 Că în lapte te-oîu scalda.
 -Batîr scaldă-mă 'n zahar,
 Eu tot m-oîu duce vr'un an,
 Ş'oiu veni la primavară
 De a fi vr'un bine 'n țara.
 Iar de-a fi vr'o răutate
 Eū m-oiu duce mai departe
 Şi ț-oîu scri ravaş în carte.

211.

Constantine Bălăşele
 Vin la mama de mă cere ;
 De m-a da, de nu m-a da,
 Scrie'n carte că-s a ta ;
 Ş'oiu trece *Dunărea mare*,
 Ş'acolo ne-om cununa ;
 Ş'oiu trece *Dunărea mică*
 De puica n'a şti nimică.
 Frunzuleana trei castale
 Eū mă duc puică 'n catane,
 Tu rămîi şi spală haîne,
 Şi le spală'n lăcrămioare ;
 Spală azi şi spală minî,
 Spală'n patru-zeci de lunî.

Culese în Crucea-Broşteni (Suceava).

N. Vasiliu

212

Frunzuleana bobului
 Sus la virvu muntelui
 În sprî naltu ceriului.
 La curţili Sandului.
 Sande arî-o fatî mari.
 De harnici ci Iera.
 Măi frumoasi nu s-afla,
 I-o pus numi Ilinca
 Pi numili mini-sa.
 Ilincuţa harnica,
 Dimineaţi sî scula,
 Pi ochi negri sî spala,
 La icoani sî 'nchina,
 La ocol apu merea ¹⁾,
 Vacili li țirelea ²⁾
 Şi pe-on plaiū ³⁾ le răpedza
 Apu-acasi sî nturna
 Malci-sa sî tîngula :
 —Nu ştiu soari răsăre.
 Ori Turcii la noi viné.
 Uni sî m-ascund mămuci ?
 —Bagi-ti în cămăruţi
 Din cămăruţi 'n lădiţi
 Din lădiţi 'n oglinduţi.
 Nicî vorba nu ş-o 'mplinit,
 Turci la poartî-o sosît :
 -Sănduleasi cei ⁴⁾ frumoasi,
 Cu ochi de curv-aliasă.
 Dă pi Ilinca din casi.
 —Pi Ilinca nu v-oiu da,
 Ci Ilinca o murit,
 Su fereast-am ingropat-o
 Şi i-am pus o floarî-albastrî
 Si-m măi vii dor în casi :

1). Apoi mergea. 2). a țireii — a mulge laptele țireind : țire!... țire!... țire!...
 4). col—coa 3). plaiū — hatua — un drum prin pădure pe coastele unui munte.
 Plaiū mai însemnă plasă.

Şi daci nu mă credeţi
 Hai la mormint di vedeţi.
 I-aşa nu s-o 'mpacat :
 —Dă-ni-on hlrleţ ş-o lopati
 S-o găsim batir în groapl.
 Şi i-acolo c-o sapat
 Di Ilinca n-o măi dat.
 —Sanduleasi cei frumoasi,
 Dă pi Ilinca din casi.
 Pi Ilinca di nu-l da,
 Ţiŭli ŷi li-om tăla,
 Cu sari li-om presara.
 Pi cărbunii li-om arunca
 Şi'a tri noi ŷi li-om minca.
 E atunci s-o spă'mintat
 Şi din gur-o cuvintat :
 —Eşti Ilinca plinŭ-uşi
 Ştimbatŭ ca o păpuşi.
 E di-acolu c-o eşti
 Turci 'ndata-o năpădit
 Şi 'n *cătuş* ⁶⁾ o 'ncătuşet-o,
 Pi-on murg o încălicat-o,
 Şi la goani mni-o pornit-o.
 E din gur-aşe o dzis :
 —Dizlega-ŷi-m minurili
 si-m slăbghesc costiŷli,
 Ş-olŷact pchicŷoarili
 Ci-m zugrumi vinili.
 Şi . . . cum Turc-o dizlegat,
 E îndat-o cuvintat :
 —Di cit roabi Turcilor,
 Măi bghini rugina pchetrilor
 Şi mncarea peştilor,

Orŷi cotlonul racilor *
 Şi 'n Dunuri ⁶⁾ s-o ŷipat
 Iar Turci s-o giunghiet.

213

Frundzi verdi di-alunici
 Di doru lui Ionici,
 Răsădiu o florici
 In coşerŷi oilor.
 Burulana o cuprins,
 Ieŷu n-o poctŷ pligi di plius.
 Ieŷu cin mă duc s-o pligesc,
 Lacrimuili mă orbghesc ;
 Nici cu-atita nu mni'u sami,
 Ci li-oŷu ŷtergi c-o nafram.
 Di mari-s (lacrimile) ca bobu
 Şi di cerbinŷi ca focu.
 Mni-l măi mniŷ di obraz,
 Ci rămine ... fript ŷi ars...

214

Frundzi verdi triŷ agudi
 Ardi focu'n pai udi.
 Strig la puica nu m-audi !
 —Ba ti-aud puiuli bghini,
 Da nu poctŷ vini la tini,
 Ci-I duşmanu lŷngŷ mini.
 Şi duşmanu-I mort di bat,
 Şedi cu puşca 'ncareat',
 Cu pchistoali di-a pchicŷoari
 Inŷinat ⁷⁾ si mă omoari.
 Nici cuvintu n-o sfirşit
 Duşmanu i-o ŷi grăit :

5) Cătuşile sînt un fel de fieră, de lanţuri cu 'necetori cu care să lungă ŷi de mîni ŷi de picioare.

6). Dunuri—Dunăre.

7). Gata, pregătit, puşin trebuie iritat ca să sate ars...

—Intri'n casă curv-aliasi !
 — Bafo ¹⁾ 'n casă n-olū intra.
 Că tu capu mni-1 mînea.
 — Intri-n casă curv-aliasi !.
 E în casă c-o intrat.
 Pruncu'n braţ şi o luat,
 Cătra prunc o cuvîntat :
 — Sugi şii, dragu mami,
 Ci di astidzi în colè...
 Ţiţi buni, nu-1 suge,
 Nici măicuţi nu-1 ave!
 Duşmanū-atunci mort di bat,
 Puşca din culū şi o luat
 Şi pi diusa o puşcat...
 Prunc făr di mam-o lasat !
 D-dzăū l-o 'nvrenicit ²⁾
 Pi pruncuşor di-o grăit :
 — „Of !.. tátuţi ce-1 făcut!?!..
 Mămuşa muţ-al omorit,
 Căsuţa ai pustiit,
 Dmne-ta ti-al vădugit,
 Pi mini m-al sărăcit ! !..

215

Frundzi verdi di măr dulci
 Căc mindru cînti di cruci :
 Scoali badi di ti-1 duci,
 C-aud pî-afarî vorbghin
 Şi di noi di răū dziclu ...
 — Da tot frundzi sălcioari
 Tu pulcuşi Mărioari
 Las si cînti-a doua oari
 Ş-apu vini di mă scoali.

— Audzi cînt-a doua oari :
 Mai badiţi, di ti scoali,
 C-aud pî-afarî vorbghin
 Şi di noi di răū dziclu...
 Cînti si 'ntîlnesc doi cu doi,
 Nu grăiesc di-a lor nevoi,
 Ci li vorba to di noi.
 Duti badi şi iar vini
 Toti-1 găsi oca plin.
 Amu mni ³⁾ barbatū-acasî,
 C-ar ci oca plinî rasî...

216

Frundzi verdi iarbi năgrî
 Coala'n vale pin ⁴⁾ dumberavi
 Paşti-o păsăruică ⁵⁾ iarbi.
 Treci doru şi mni-o 'ntreabî:
 — Di ci-i tîntri şi slabî !?
 — Tacî doruli, ci ţ-olū spuni
 Citi-am pătimit în lumi :
 Am fost crudi ca iarba
 Şi m-o dobindit scirba.
 Ş-am fost iuti la iubit
 Şi 'nţăleaptî la cuvînt
 Ş-am pitrecut cu urit
 Şi de asta am slabghit !...

217

Frundzişoara măcieş
 Lungu-i drumu 'u gîos la Eş
 Daa... el.. lungu-1 şi bătut!
 Nu-1 bătut di car cu boi,
 Nici di cîobanaşi cu oi.

1) Bafo—negare, un singur cuvînt. Este şi ba-fo ex Ha-fo un merg. format din ba şi fo.

2) Vrenic—vreznic, invrenicit—invrednicit.

3) Acam mî-1; 4) pin—prin; 5) păsăruică—păsărică-

Ci-î bătut di ochi mnei.
To mă uit amu ş-apoi
Si ti văd viin la noi.

To mai uit amu şi iar!
Si ti văd pi prisp-afari !...

Auzite din Cotirgaş [Suceava]

I. Teodorescu

Solomonarii

Solomonarii sînt nişte oameni cari-şi însuşesc puterea de a lega (opri) ploile şi a da direcţiunea ce vrea, mersului grindinei.

Poporul le atribue şi alte puteri supranaturale.

De obicei ei zic că îndreaptă piatra pe cursul apelor şi pe păduri. Mai de înfricoşat este puterea ce zic Solomonarii că au de a îndrepta piatra peste casa şi locul unde ar vrea.

În vara anului 1892, fiind învăţător în satul Giuleşti, am aflat acolo pe toţi sătenii înţăriţi în această credinţă, avînd angajat pe vestitul Solomonar *Ion Luciu*. Acest om îi din satul Rîşca, unde-şi are locuinţa. El s-a angajat mai cu toţi sătenii de pe malul Moldovei, pînă 'n hotaru judeţului Neamţ. Fie-care cap de familie trebuie să-i dea cîte 50 bani şi 'n unele sate, cîte un franc pe vară. În schimb el se obligă a păzi holdele lor de grindină. Pe cei ce se opun a plăti, îi ameninţă.

În Giuleşti făcuse angajament cu cîte 50 bani de familie.

Le puse şi nişte condiţiuni: să sărbătorească joile pînă la sfîntul Ilie, în care zile mai cu samă să nu întindă pinze pe iarbă la soare. Preoţilor le ceru să nu sune clopotele la biserică cînd ar vîdea o cumpănă (nor cu tunete şi trăsnete.)

A cerut sătenilor de i-au arătat marginile ţarinei lor, şi le a însemnat cu nişte steaguri înalte, din draniţă. La împlintarea acestora, spuneau cei ce au fost faţă, că i-a oprit a se apropia de el. În acest timp zicea încetişor din

gură, scotea ceva din traista de la șold și răpede o implinta în pământul de pe hotar.

La cerințele sâtenilor de a le arăta vr'o minune de puterea sa, le-a spus: să vă păziți când veți vedea o greutate (norî cu furtună), că am să torn chîatra pe prund (locul de imaș dintre sat și malul drept al Moldovei).

Ce groază strașnică a bagat șarlatanul în vacarul satului!

Cum înoura și tuna pe aproape, vacarul o tinea în spre sat.

Într'o zi, de-o dată niște nourî grozavi de 'ntunecați, despre munții de apus se las răpigior pe deasupra satului vărsînd ploaia 'n două cu pocnete și fulgere. Vacarul ca și cuprins de toate boalele, nici se mai gîndește la vite; le lasă și o ia la sănătoasa 'n spre sat, cătînd scăpare.

Credea că acum a venit timpul să se acopere prundul cu piatra făgăduită de prorocul lor. Cum s'a întimplat, că piatra n'a bătut pe locurile acelea nici prin împrejurimi, toată vara.

Toată munca mea, de a-i face să nu creadă așa ușor în acest Solomonar, a fost zadarnică. Toamna, tot spuneau unii că a fost puțină piatră pe prund. Și eu locuiam în acel sat, dar n'am simțit urme de piatră făgăduită.

Sâtenii se potriveau la laudele lui din crîsmă: că oamenii din Bogdănești nu i-au plătit și el a lasat piatră de li-a fost stricat semănăturile; că în Rîșca vr'o cîți-va l-au bătut și el a fost să-l omoare în casă, că a îndreptat piatra peste el, de le-a sfarmat acoperemîntul de dranișă.

Întrebînd eu pe Gheorghe Zaharia din Rîșca, despre Solomonarul Ion Luciș, îmi spuse: eu îi plătesc încă un franc, știu că mie nu mi-o stricat nimic de cînd îi plătesc lui. Da niște oamenii de la noi, is piști părău de la mine, l-o apucat într'o zi în crîsmă: măi, da ce ești tu? Duinnăzău? Ba nu, măi. Care-i un prost îmi dă și mie, care-l cuminte, nu-mi dă nimic. Vai mămuțu!.. și unde-o dat în vara aceia o ploaie cu chîatră ca aceia, de nu s-o ales nimic de grădinile lor. Da mie nu mi-o stricat nimic.

Dacă se întâmplă se ba'ă piatra pe unde s'a angajat, apoi spune că a scapat-o fiind-că nu țin oamenii serbătorile.

Toader Zănuță cu nevasta-sa, din Giulești, îmi prășiau și i-am întrebat cum de cred așa ușor în solomonăria lui Ion Luciu. Unde începe a-mi istorisi la minunății, parcă-ar fi vrut se mă convingă și pe mine. La cîmp (județul Botoșani și Iași, unde merg vara la lucru) era un boer cu moșii și în tot anul îl pătea chiatra, de n'alegea nimic. S-a găsit un Solomonar de s'o dus la el și i-a zis: cucoane! să-mi dai 50 de franci și să-mi faci un ocol mare și las dacă ți-a mai bate piatra. Boierul i-a dat așa. El a pîndit cînd a venit o zloată și ș-a luat în spate o lopată și cu-n topor. S-a dus la ocol, și tot împrejurul lui (îmbla). Ce-o zis din gură, nu știu, da alita a grămădit piatra în ocol, că nu mai ținea gardurile. Cum a stat, răpede teu lopata de dă 'ntr'o parte piatra. Cînd de desubt, nu mai dă de balaur care mai mișca din coadă. Haț toporu și tae capul balaurului. Boierul i-a dat cei 50 de franci și el s'a dus în drumu lui. Și din vara aceea n'a mai bătut piatra pe moșia boierului.

Îi spun că asta i-o poveste ca toate poveștile. Atunci mai adaogă rominul: .Da dumiata n'ai văzut Solomonari cari descintă șoareci și-i scoate de pe unde-or fi, de merg după el pe drum, ca oile, și-i duce pînă-l scoate peste hotar. Mie mi s'a întimplat să iaū o ață de la moară și aū venit toți guzani acasă la mine, de era să-mi spargă toata casă. N'am găsit să mi-i descinte, da m'aū luvațat alții și-am dus ața 'napoi la moară și s'aū dus și guzani.

S. Mihăilescu.

Legenda Maicei Domnului

III ¹⁾

Luai săcurea mare,
 Ma duceai în pădurea mare,
 Tălăl lemnu mare,
 Făceai biserică mare
 Cu noauă uşi, cu noauă altare.

Cătră celea mare,
 Cele mai mici
 Cătră sfinţi apostolici.

În mijloc de biserică
 Sta sfânta Maică Precistă,

În mână dreaptă
 Cu o carte albă,

În mână stîngă
 Cu făclia aprinsă ;

Citua şi lacrăma

Pe apa Iordanului să uita :

Vedea holdele răsărind,

Paserile piciuind,

Oile fătînd,

Fiuţu nu l-o văzut viind.

Da ea, păr galben despletit,

Lacrimi din ochi îi curgea,

Mere de aur să făcea,

Îngerii şi sfinţii le culegea,

După dînsa le ducea.

S-o 'ntîlnit cu Ion Sint-Ion,

Şi i-o zis :

«Maică! ce eşti scîrbită şi supărată

Pe cum nu te-am văzut nici odată ?

„O ! Iuoane, sint Iuoane ! cum n'oi fi eu scîrbi-
 tă şi supărată,

Pecum nu m'ai văzut nici odată,

Că eu numai un fiuţ am avut

1) Vezi volumul 1 p. 177 şi 179.

Și nu știu în care parte de lume s-o dus ?
 Iar Iuon o zis:
 •Du-te la apa Iordanului,
 Te uită pe apă 'n jos,
 Și-i vedea holdele răsărind,
 Paserile pciuind,
 Oile fătind,
 Fiușu li-i vede viind.“
 S-o luat, păr galbîn despletia,
 Lacrimi din ochi îi curgea,
 Mere de aur să făcea.
 Ingerii și sfinții le culegea,
 După dinsa le ducea.
 Și să ulta pe apă 'n sus,
 Și să ulta pe apă 'n jos,
 Și-o văzut holdele răsărind.
 Paserile pciuind,
 Oile fătind,
 Fiușu nu l-o văzut viind.
 Da ea, păr galbîn despletia.
 Lacrimi din ochi îi curgea,
 mere de aur să făcea,
 Ingerii și sfinții le culegea,
 După dinsa le ducea.
 S-o 'ntîlnit cu meșter de lemn.
 El o zis :
 „Maică, ce ești scirbită și supărată
 Pecum nu te-am văzut nici odată ?“
 •Da cum n'oi fi eu scirbită și supărată
 Pecum nu m-ai văzut nici odată.
 Că numai un fiuș am avut
 Și nu știu în care parte de lume s-o dus.“
 Iar el o zis :
 „O maică! păgluii de jidovi prinsu-l-o,
 Pe crucea lui Pilat întinsu-l-o,
 Piroane în mîni și în picioare hătutu-i-o.
 Cu săcuri tăiatu-l-o,
 Cu sulilele împunsu-l-o,

Cununi de spină în cap pusu-l-o,
 Cu curea de rug încinsu-l-o.
 Unu din ostași cu sulița 'n coastă împunsu-l-o
 Și-o eșit sînge și apă,
 Și-o venit la mine să-i fac crucea
 Cu-o parte și doauă mai lungă,
 Iar eu l-am făcut-o cu o parte și doauă mai mică*.

.O lucră-u-ai cu anu
 De abia să-ți capeți banu*.
 S-o luat, păr galbin despletia,
 Lacrimi din ochi îi curgea,
 Mere de aur să făcea,
 Ingerii și sfinții le culegea,
 După dînsa le ducea.
 S-o 'ntîlnit cu meșter de fer,
 El o zis :

.O maică ! ce ești scîrbită și supărată,
 Precum nu te-am văzut nici odată? -
 «Da cum n'oiu fi scîrbită și supărată
 Precum nu m-ai văzut nici odată,
 Că eu numa un fiuț am avut
 Și nu știu în care parte de lume s-o dus?»

.O maică ! păgini de jidovi prinsu-l-o
 Pe crucea lui Pilat întinsu-l-o,
 Piroane în mîni și în picioare bătutu-l-o
 Cu săcuri tălatu-l-o,
 Cu sulițele împunsu-l-o,
 Și-o eșit sînge și apă.
 Și-o venit la mine să-l fac cuiele
 Cu-o parte și doauă mai mari.
 Și le-am făcut cu o parte și două mai
 mici*.

.O da-u-ai cu ciocanu
 De-abia să-ți capeți banu*.
 S-o luat, păr palbin despletia.
 Lacrimi din ochi îi curgea,
 Mere de aur să făcea,
 Ingerii și sfinții le culegea,

După dînsa le ducea,
 Pe munţi de glajă, (sticlă)
 Pe munţi-ca ascuţitul cuţitului
 Pînă la o fîntină !
 S-o plecat să bea apă.
 O broscuţă-o zis :
 •Maică ! ce eşti scirbită şi supărată
 Pecum nu te-am văzut nici-odată ?
 «O broscuţă ! muri-u-ai şi nu te-ai îm-
 puşi
 Şi unde nu-î fi tu, să nu fie apa bu-
 nă de băut ;
 Da cum n'oi fi eu scirbită şi supărată
 Pecum nu m'ai văzut nici-odată,
 Că eu numai un fiuţ am avut
 Şi nu ştiu în care parte de lume s-o dus ».
 • O ! maică ! că eu am avut doi-spre-zece
 Şi-o venit o roală,
 Forforoată
 Şi mi-o omorît unsprezece odată.
 Unu mi-o mai rămas :
 Toma Tominoace,
 Struţ de busuloace,
 Hai la mama 'ncoace.
 Şi-o venit un broscoiu,
 Cu picioarele
 Ca răşchitoarele,
 Ochi ca talgerile,
 O venit la mă-sa.
 Maica Precista o început a ride.
 De acolo s-o luat,
 Păr galben despletia,
 Lacrimi din ochi îi curgea,
 Mere de aur să făcea,
 Ingerii şi sfinţii le culegea,
 După dînsa le ducea.
 S-o 'ntălnit cu Iuon Sint-Iuon

Și o zis :

•Maică ! ce ești scirbită și supărată
Pecum nu te-am văzut nici-odată.

„Da cum n'oi fi scirbită și supărată
Pecum nu m-ai văzut nici-odată,
Că cū nima-un fiuț am avut
Și nu știu în care parte de lume s-o dus
Dar el o zis :

„O maică !

Țipă haînele negre călugărești
Și Iea haîne albe ingerești,
Și te du la rațu,
Și dă cu picioru 'n ușa rațului
Că s-a deschide și fiuțu li vedea viind».

S-o luat, păr galbin despletia,
Lacrămi din ochi îl curgea,
Mere de aur să făcea.

Ingerii și sfinții le culegea,
După dinsa le ducea.

Și-o țipat haîne negre călugărești

Și-o luat haîne albe ingerești

Și s-o dus la rațu,

Și-o dat cu picioru 'n ușa rațului :

Rațu s-o deschis,

Pe fiuț l-o văzul viind,

Și maica o zis :

•O ! Isuse ! cum te-ai lăsat,
Ca păginiil de jidovi să te chinuească,
Să te răstignească,
Să te chinuească ?»

Iar Isus o zis :

•O ! maică ! piuă nu mă răstignitū eū,
N-auzitū secure
În pădure,
N-auzitū glas
De voinicăș,
Nu lăsa oala mielul său

Nicl vaca vișălul său,
 Eapa minzul său,
 Nicl scroafa purcelul său,
 Nicl femeia pruncul său.
 Iar de cînd m-am răstignit eu
 Auzi glas
 De volnicăș,
 Săcure
 In pădure, —
 Lasă oala mielul său,
 Și vaca vișălul său,
 Eapa minzul său,
 Și femeia pruncul său.
 Și cine a ști asta și o va spune
 La lume
 La săptămîină
 La lună,
 La anu,
 La jumătate de an,
 Il va lua Isus de mina dreaptă
 Și-l va duce tocma'n raiu;
 Iar cine o ști și nu o va spune,
 Il va lua de mina stingă
 Și pe ulicioara cea strîmtă
 Il va arunca,
 Tocma'n iad".

Culeasă de la Sidor Pavolon pîntor de oi în NĂSĂUD (Districtul Bistrița—Năsăud în TRANSILVANIA) în anul 1870.

I. Moisilă

Profesor la gimnaziul real din Slatina (Olț).

O Samă de cuvinte

(Din munții Sucevil)

(urmare)

Continuăm cu publicarea cuvintelor adunate de d. I. Teodorescu.—In numărul trecut făcîndu-se o greșală tipo-

grafică în aranjarea formulelor date la pag. 124, le reproduc din nou așa cum trebuie să fie :

$$i\ddot{u} = i - \left| \frac{u}{2} \right| ; \ddot{i}u = \frac{i}{2} - \left| \frac{u}{2} \right| ; i\ddot{u} = \frac{i}{2} - \left| \frac{u}{2} \right|$$

Tot din cauza prea multelor greutăți tipografice pe cari le întimpinăm, sîntem siliți a înlocui pe *â*, *i* și *û* (accentuați) prin litere îngroșate; ori unde se va găsi, în corpul unui cuvînt, o vocală cu litere îngroșate, înseamnă că accentul cade pe silaba în care intră acea vocală.

A G

Bătălăe — două instrumente a coșășului : *batca*, pe care se pune coasa cu gura, și *ciocanul*, cu care se lovește în coasă.

Behehè — berbec. [De la modul de a zbera al oaei].

Beleușeti — femei ce și-a peptănat părul îndărăpt, de i se văd templele și fruntea goală.

Beteșug — ori ce boală epidemică de care mor oamenii și animalele.

Beți'ă — bețiv.

Beuci — păraș adînc și cu gropi, pe coastele muntelui

Bgctu — bîetu !..

Bghigosî, (a) — a grămădi într'un ungherî

Bghill — un brad lung din care se taie 2 ori 3 butuci. Un butuc are 8, 9 și 10 metri de lungime.

Bicisnic — om căruia ori ce l-ai face, ori ce l-ai zice, tace și înghite; om ce nu-și mai caută dreptul său.

Bikiri (a) v. *bihirinî*.

Bikirinî — femei ce *bichirește*, adică lucrează migăcitic ori și ce lucru.

Bikisuri — buclucuri, mărunțușuri.

Bihlit — stătut, învechit și puluros, apă stătută într'un vas necurat

Birdahan — pintece mare.

Birzoi — niște flori.

Bifani — țînțari.

Bi'zi — giză, muscă.

Blazgóni — nebuni, pozne.

Blaznic — om bun, cu care te înțelegi ori cind în vorbă.

Blăni (a) — a bate cu pumnul său cu un băț.

Blăznit (s-o) — s-a muțat; ș-a călcat pe inemă.

Blehauci — scroafă cu urechile mari, blegi.

Blotocări — a umbla priu apă făcind zgomot cu apa.

Boarși — strae vechi, stremțe (mai ales de pînză)

Bobetci — un fund de vale adîncă sub o bîlcă.

Bocotan — om chlabur, bogat.

Bođatū — om căruța nu-î poți afla nici nici voea nici nevoea ; nici nu vorbește, nici nimic, știe a lui înainte : cind lucră, tot lucră ; cind doarme, tot doarme.

Boiștean — pul de pește

Bojbăc — om ce vorbește rău, bojbăește. Se zice mai cu samă despre dascăl.

Bolînd — greolū, din topor.

Bolohan — bolovan, piatră.

Bolomonti — om prost, greoiū, bolînd.

Bondrăși — un fel de tăuni ce înțapă rău vitele.

Bongoasi — lucruri necurate, necuviincioase: cite spurcăciuni toate.

Bonzălăt v. *bondrăși*.

Borzi — ceva urit, de spăriet copii.

Botlș — opinca în formă de papuc, scoasă pe la cotele picioarelor de dinapoi a cailor și vitelor. Această opincă n'are nevoie de îngurzitură ; e făcută gata. îi trebuie numai nojiți.

Bozgoani — descîntece de tot soful.

Brahoani — femei înaltă, grasă și tare toantă.

Braū — instrument cam în forma *chilugului*, cu care se bate branza în birbință.

Braslaș — slugă la sat (vacar, cioban, hacîu, etc); funcționar.

Brasli — slujbă, funcție, *om în brasli* — în funcție

Bricinariū — o șfară, un birneț de lînă ce se trece prin bata ițarilor

Bricinărișă — un bețișor crestă la capăt cu care se vîră bricinariul în bată.

Brojdiu — căpățină de curechiu închircită.

Buburuđz — ceva rotund.

Buc — 1. Pleava ce rămîne după băterea cînepei, a inului; 2. foarte de grabă: să-mi vii într'un buc — cit ai bate în palme.

Bucălău — cu un obraz saŭ cu amîndoi obraji lăi (cenușii).

Bucuc — sfadă, vorbă rea.

Budițu — un vas de lemn mai strîmt la fund și mai larg la gură, în care se strecoară laptele.

Buduhaľi — ceva urît și necunoscut. Se zice mai ales despre boale.

Budulač — om ce umblă huciu marginea, de-a frunza păltinelului.

Budzarĭ — tumurugi mici de lemn ori petre ce se pun de o parte și de alta a focului și pe cere se pun *celnițele*.

Buha,

Buhna și

Buhnița — bufnița.

Buhaș — brad închircit, buhus, ale căruia crengi se întind numai la pămînt.

Buhuhu — pumn.

Bujdeaucă — casă pustie.

Buncăleu (a) — a mormăi ca buhaii.

Burađi — om al cărui plîset saŭ răcnet se asemănă cu răgetul vitelor.

Buti (a) — a revărsa.

Calheati — gura hornului din pod (ciud hornul nu-i scos afară prin acoperiș, ci se sfîrșește în pod).

Cač — un fel de vultur ce țipă a ploae.

Calabalic — sfadă; m-am încarcat de calabalic — mi-am aprins pae'n cap.

Canun — caon: ș-o ispășît on canun — ș-a făcut caonul; să cănunește — se chinuește.

Cărți primite

X. C. Gheorghiu: Antologie latină, sau modele de bucăți alese din prozatorii și poeții latini. Vol. I; Iași 1893.

Felicia Ratiu: Vandalismul de la Turda. Ediția Ligei Culturale, secțiunea Olt. — București, 1893.

Raportul Societății «Școala Română în Succava. Al X. an administrativ, Sept. 1892-Sept. 1893. Cernăuți, 1893.

Teodor Vîrnav: Istoria Vieții mele, autobiografie din 1845, publicată după originalul inedit de Artur Gorovei, R. Sarat, 1893.

Pr. Al. Popescu Cernica: Primele elemente de Istoria Românilor; cartea II Ediția II; Buc., editura «Librăriei școlilor» C. Sfetea, 1893.

O. Colson: Questionnaire des enfantes et jeux, et du blason populaire; Liège, 1891.

Eduard Gruber: Experimentelle Untersuchungen über die Heligkeit der Farben.— Leipzig, 1893.

Știri

În Noembrie 1893 s-a inaugurat la Roma, *Societatea Națională de tradițiuni populare italiene*, înființată de cunoscutul filo-romin d. *Angelo De Gubernatis* și sub patronajul Reginei Margareta. Societatea, care cuprinde un foarte mare număr de membri scoale o importanță „*Rivista delle tradizioni popolari italiane*”. Redacția Revistei e la Roma: via S. Martino al Macao, 11.

D. A. Gorovei face parte din această Societate.

* * *

La Chicago a murit d. *Fetcher S. Bassett*, directorul Revistei *The Folklorist*, și unul din inițiatorii Congresului de folkloriști ce s-a ținut acolo cu ocazia Expoziției.